

PLEDOARIE PENTRU O ECONOMIE MIXTĂ DE PIAȚĂ, SOCIAL-UMANISTĂ, CU O DEMOCRAȚIE INTEGRATĂ ȘI PARTICIPATIVĂ

Acad. prof. Iulian VĂCĂREL

Apariția, în luna iunie 1997, la Editura Fundației "România de mâine", a lucrării **Probleme ale tranziției la economia de piață în România**, vol. I, constituie un eveniment editorial de cea mai mare însemnătate.

Ne sprijinim această afirmație pe trei argumente.

În primul rând, lucrarea înmănușează un număr de 12 studii temeinic fundamentate, consacrate celor mai arzătoare probleme ale perioadei pe care o parcurgem și care preocupă fără exagerare întreaga societate românească.

În al doilea rând, lucrarea își propune, măturisește coordonatorul acesteia, și reușește - afirmăm noi - "... să contribuie la lămurirea obiectivă a modului în care s-a desfășurat, în această etapă, viața economico-socială și să permită desprinderea liniilor de mișcare" (p. 1). Animați de dorința de a face un lucru util, autorii încearcă nu fără dificultate să identifice cauzele proceselor, să stabilească proporțiile acestora și să evalueze consecințele lor economice și sociale.

În investigațiile lor, autorii nu o dată constată erori de diagnosticare a fenomenelor sau soluții inadecvate adoptate de decidenți, cu urmări păgubitoare pentru economie și cu implicații majore pentru largi pături ale populației.

Intregul demers al autorilor poartă însă amprenta profesionalismului, a obiectivității, a lucrului bine făcut, fără patimi politice și fără etichetări. Ei nu urmăresc culpabilizarea cuiva, ci găsirea de soluții pentru scurtarea tranziției, pentru reducerea costurilor pe care le antrenează, pentru a face mai suportabilă povara acestora, pentru netezirea drumului pe care îl mai avem de parcurs.

Autorii pornesc de la neîmplinirile trecutului, dar au privirea ațintită spre viitor, pentru ca orânduirea pe care o edificăm să nu mai poarte tarele vechii orânduiri și nici pe cele ale capitalismului sălbatic, rapace și spoliator.

În al treilea rând, lucrarea este rodul muncii unui colectiv de autori alcătuit din profesori și cercetători științifici, toți doctori în economie, iar fiecare în parte - o notorietate de necontextat în domeniul abordat.

Coordonarea lucrării a fost realizată de academician N. N. Constantinescu, președintele secției de științe economice, juridice și sociologie a Academiei Române și președinte al Asociației Generale a Economiștilor din România. O garanție mai mare despre valoarea incontestabilă a lucrării și despre imparțialitatea tratării fenomenelor nimeni altul nu putea să ofere.

În cele ce urmează ne vom referi la câteva dintre meritele lucrării.

Cu privire la reforma în curs de înlăptuire în țara noastră, în lucrare se afirmă: "O schimbare adâncă, o reformă economică profundă ca aceea a unei țări întregi nu se pot face de dragul schimbării, al reformei în sine, ca modă, sau pentru că așa dorește cineva din afară, ci pentru sporirea eficienței economice, sociale și ecologice a efortului populației. Aceasta presupune că reforma trebuie în prealabil gândită, concepută într-un mod realist, concret și corect, clarificându-se din timp obiectivele, structura, mijloacele de realizare și indicându-se modalitățile practice prin care noul propus va înlocui vechile motivații și organizări, va fi mai eficient; de asemenea, presupune o evaluare a posibilităților practice de minimizare a costurilor economice și sociale, a pierde-

rilor ocazionate de reformă, punând costurile în cumpănă cu ceea ce se declară că va fi avantajul prevalent; este necesar să se arate mărimea aproximativă a acestui avantaj, a perioadei după care va apărea și cine și în ce măsură va beneficia de respectivul avantaj etc. Iar dacă statul dorește să fie democratic, lucrurile trebuie spuse de la început clar și precis populației, căreia apoi să i se dea posibilitatea de a se pronunța în deplină cunoștință de cauză" (pg.25).

Trecerea de la economia de comandă la economia de piață generează, așa cum s-a spus nu o dată, costuri economice și sociale ridicate. Cu privire la mărimea acestora în lucrare se afirmă: "Ansamblul costurilor economice și sociale ale tranziției României la economia de piață, până la această dată, se ridică la o sumă aproximativ echivalentă cu costurile suportate de România în primul și cel de-al doilea război mondial luate împreună" (p.26), iar mai departe se spune: "O caracteristică importantă a costurilor sociale ale tranziției constă în repartizarea lor inechitabilă între membrii societății. Toate cercetările arată că, în timp ce un număr relativ restrâns de profitori ai tranziției se îmbogățesc foarte repede (corupție, speculă, privatizarea prin subevaluare îi ajută foarte mult pe aceștia), majoritatea covârșitoare a populației a sărăcit în mod absolut. Sărăcirea gravă a populației a început să îngusteze periculos piața internă și, astfel, să devină o frână generală a reformei economice" (p.27).

În cei șapte ani și jumătate care s-au scurs de la Revoluția din 1989 în mod repetat s-a adus în discuție caracterul orânduirii sociale pe care dorim să o construim. Referiri la această problemă se fac, cum era și firesc, de mai mulți autori, și în cadrul lucrării pe care o prezentăm.

"Câte ce sistem economico-social se îndreaptă țara?" se întreabă retoric unul dintre autori. "Răspunsul este că, dacă nu se modifică adecvat și nu se face coerent programul social - iar, pentru realizarea acestuia, și cel economic - nu se poate ajunge decât la un capitalism înapoiat,

periferic și dependent, de genul celui din țările Americii Latine, de care sud-americanii nu știu cum să scape.

O dată mai mult se desprinde concluzia că soluția cea mai bună pentru noi este aceea a unei economii mixte de piață, social-umanistă, cu o democrație integrală, inclusiv economică, și participativă. În acest context va fi posibil un program coerent de redresare și dezvoltare economico-socială pe baza interesului național, după exemplul Franței, Japoniei, Coreei de Sud ș.a.m.d., care să fie realizat în condițiile unui parteneriat real guvern-patronat-sindicate-cercetare științifică-reprezentanții societății civile" (p.40).

Un alt autor ajunge la o concluzie apropiată, dar altfel formulată. El se pronunță pentru statul social de drept, care este o formă nouă de stat, rezultat al evoluției progresive a statului capitalist și care este consacrată de constituțiile multor state europene (Germania, Franța etc.). De altfel și România este definită, în legea sa fundamentală (art.1), ca fiind un stat de drept democratic și social.

"Statul social și de drept este întemeiat pe justiție socială, echitate și solidaritate, se opune individualismului liberal și presupune acceptarea în anumite limite a colectivismului" (p.54). Printre coordonatele esențiale ale statului social de drept în perioada de tranziție, autorul citează menționează: maximizarea produsului intern brut și a bunăstării tuturor membrilor societății, intervenția statului în economie pentru a reglă și dirija mecanismul pieței spre laturile constructive și pentru a elimina fenomenele negative pe care aceasta le generează, precum și a asigura redistribuirea PIB; siguranța socială, dreptatea socială și progresul social; crearea unei legislații care să asigure o protecție socială cât mai complexă. Cel mai bun suport pentru un stat social de drept este economia mixtă, în care sectorul public să fie puternic (p.55).

"Economia socială de piață este, astăzi, nu numai un concept teoretic, ci și unul practic. El reprezintă suportul economic al statului social de drept" (p.56).